

Denna artikel har publicerats i Församlingslyktan/ Houtskärs kapellförsamlings tidning 3/2015

PRÄSTGÅRDARNA I BORGÅ STIFT, del 2

År 1970 fanns det sexton prästgårdar i Pedersöre prosteri och tretton självständiga församlingar. Av prästgårdarna var tre avdelade som boställe för kaplaner och tretton prästgårdar fungerade som kyrkoherdeboställen.¹ Till prosteriet hörde vid utgången av år 2012 Esse församling, Jakobstads svenska församling, Jeppo församling, Karleby svenska församling, Kronoby församling, Larsmo församling, Munsala församling, Nedervetils församling, Nykarleby församling, Pedersöre församling, Purmo församling och Terjärvs församling.² På prosteriets område verkade vid utgången av 2012 fyra kyrkliga samfälligheter, i Nykarleby, i Pedersöre i Kronoby och i Karleby.³ Dessutom fanns på prosteriets område Larsmo församling som var en självständig församling.⁴ På Nykarleby kyrkliga samfällighets område fanns det 1970 två prästgårdar i Nykarleby, en i Munsala och en prästgård i Jeppo. Prästgården på Lill-Jeansborg lägenhet i Nykarleby som var kyrkoherdeboställe är numera i privat ägo, prästgården såldes 1990.⁵ Kaplansgården på Vernamo lägenhet i Nykarleby revs i slutet av 1970-talet.⁶ Prästgården i Jeppo på Frideborg lägenhet såldes till en privatperson år 2005.⁷ Munsala prästgård var i församlingens ägo. Trots att Munsala församling fram till utgången av 2012 ingick i en kyrklig samfällighet var det församlingen som ägde prästgården.⁸ Ett sådant ägararrangemang möjliggjordes genom formuleringen i grundstadgan för den kyrkliga samfälligheten.⁹ Prästgården användes som kansliutrymme och som utrymme bland annat för dagklubsverksamhet.¹⁰ I prästgården var

---

¹ Backström 2014. Avhandling, högre pastoralexamen.

² Uppgifterna hämtade från Borgå stifts hemsida 18.03.2012.

³ Årsbok för Borgå stift 2009, 109; Uppgifterna hämtade från Pedersöre prosteriportal 15.03.2012.

⁴ Årsbok för Borgå stift 2009, 111, 121.

⁵ Backström 2014.

⁶ Salomäki 1994, 31.

⁷ Protokoll fört vid Jeppo församlings kyrkofullmäktige möte den 10.02.1995, § 11; Vasabladet 12.02.2005.

Barnfamilj köpte prästgården i Jeppo; Utlåtande angående markförsäljning av den 20.04.2005, § 43;

Protokoll fört vid Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums möte den 19.05.2005, § 273.

⁸ Hos förf. Meddelat av Jan Östman 12.03.2012; Årsbok för Borgå stift 2012, 84, 98. Församlingarna Nykarleby, Jeppo och Munsala sammanslogs vid årsskiftet 2012–2013 och samtidigt upphörde den kyrkliga samfälligheten.

⁹ Hos förf. Meddelat av Jan Östman 12.03.2012; L 26.11.1993/ 1054, kap. 11, § 1. En kyrklig samfällighet bildas av två eller flera församlingar som finns inom samma kommun. En kyrklig samfällighet kan också bildas av församlingar som är belägna inom två eller flera kommuner. L 26.11.1993/ 1054, kap. 11, § 3–4. Via grundstadgan regleras en kyrklig samfällighets befogenheter och ansvar; F 8.11.1990/ 1055, kap. 10, § 1.

¹⁰ Protokoll fört vid Kyrkostyrelsens plenums möte 19.04.2011, § 84. Församlingarna i Jeppo, Munsala och Nykarleby drogs in 01.01.2013 och i stället för dessa grundades en ny församling vid samma tidpunkt. Den

också inrymt ett rum för ungdomar på prästgårdsvinden, rummets inredning har ungdomarna själva varit med om att planera och förverkligandet av projektet har skötts i samråd med föräldrarna. I beslutet om att använda prästgården för ovanstående ändamål fanns inskrivet i beslutet att det med små ändringar skall vara möjligt att ta prästgården i bruk på nytt som bostad för prästfamilj om behov uppstår.¹¹

På Pedersörenejdens kyrkliga samfällighets område fanns det vid utgången av 2012 tre prästgårdar i samfällighetens ägo. Det var Esse prästgård som användes som mötesrum, arbetsutrymme och kansli. Purmo prästgård fungerade som mötesutrymme och i prästgården fanns också arbetsutrymmen för personalen. Prästgården i Bonäs som tidigare fungerade som kaplansbostad i Pedersöre församling var i samfällighetens ägo och där bedrevs i församlingens regi dagklubbs- och eftisverksamhet.¹² Den 31 december 1998 godkände Kyrkostyrelsens ämbetskollegium ett föravtal om köp av församlingssalen i Jakobstad som också inrymde prästgård och arbetsutrymmen.¹³ Prästgården och församlingssalen i Jakobstad är sedan 1999 i ett företags ägo och i utrymmena bedrivs hotell- och gästhemsvksamhet.¹⁴ Pedersörenejdens kyrkliga samfällighet och Stiftelsen Aspegrens trädgård överenskom den 15 oktober 2008 om ett långvarigt legoavtal för markområdet vid Rosenlunds prästgård. Rosenlunds prästgårdsbyggnader var tidigare kyrkoherdeboställe i Pedersöre församling.¹⁵ Köpebrev för byggnaderna vid Rosenlund inklusive prästgården undertecknades vid samma tidpunkt och äganderätten till byggnaderna tillkom stiftelsen från den 1 november 2008. Vid beredningen av ärendet konstaterade Domkapitlet i Borgå stift följande: *Avsikten med ovan nämnda legoavtal är att bevara Rosenlunds kulturhistoriskt värdefulla prästgårdsmiljö.* Av beredningen framgår också att legotagaren svarar utgående från legoavtalet för att verksamheten på fastigheten bedrivs i enlighet med kyrkans värdegrund.¹⁶

---

nya församlingen fick namnet Nykarleby församling och dess område är Nykarleby stads område så som det bestäms i det kommunindelingsbeslut som trädde i kraft 01.01.2013; Hos förf. Meddelat av Jan Östman 12.03.2012.

¹¹ Hos förf. Intervju med Ulf Sundstén 14.03.2012.

¹² Hos förf. Meddelat av Diana Lund 12.03.2012.

¹³ Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums protokoll av den 31.12.1998, § 496.

¹⁴ Uppgifterna hämtade från företaget Jugendsalens hemsida 18.03.2012; Hos förf. Meddelat av Anders Sandlin 19.10.2012.

¹⁵ Häggblom 2004; Fastställelse av arrenderingsbeslut i Pedersörenejdens kyrkliga samfällighet av den 04.09.2008, § 21; Pedersörenejdens kyrkliga samfällighets gemensamma kyrkoråds protokoll av den 10.11.2008, § 161; Hos förf. Meddelat av Diana Lund 12.03.2012.

¹⁶ Fastställelse av arrenderingsbeslut av den 04.09.2008, § 21.

Marieholms prästgård i Larsmo församling var vid utgången av 2012 i församlingens ägo. I prästgårdens utrymmen fungerade en av församlingens tre dagklubbar. Dessutom var en familj bosatt i ena halvan av prästgården.¹⁷ På Kronoby kyrkliga samfällighets område fanns det 1970 en prästgård i Kronoby, en i Terjärv och en prästgård i Nedervetil.¹⁸ Av dessa var Terjärv prästgård vid utgången av 2012 i den kyrkliga samfällighetens ägo och uthyrd till församlingens kantor.¹⁹ Torgare prästgård från år 1796 som tidigare fungerade som kyrkoherdeboställe i Kronoby församling ägs sedan 1980 av en stiftelse. Församlingen donerade huset till Stiftelsen Torgare r.f., men tomten där prästgården står arrenderas till stiftelsen av den kyrkliga samfälligheten.²⁰ Den före detta kaplansbostaden på Kackur lägenhet byggdes år 1785 och tillbyggdes 1863.²¹ Prästgården var redan vid ingången till 1970-talet i privat ägo.²² De nuvarande ägarna köpte prästgården 1971. Gården grundrenoverades av de nuvarande ägarna 1972–1974 och används som privatbostad.²³

Prästgården i Nedervetil som är byggd 1877–1878 såldes år 2001 i två omgångar. Först såldes prästgården till en Nedervetilättling bosatt i USA och slutligen till en familj från Karleby.²⁴ Karleby svenska församling hör i dag till Karleby kyrkliga samfällighet.²⁵ Nuvarande Karleby församling förfogade 1970 över två prästgårdar, kyrkoherdebostället på Kvikant lägenhet och kaplansbostället på Brink lägenhet.²⁶ Det tidigare kyrkoherdebostället på Kvikant lägenhet var i samfällighetens ägo och uthyrd till ett närliggande lågstadium.

---

¹⁷ Uppgifterna hämtade från Pedersöre prosteriportal 15.03.2012; Hos förf. Meddelat av Max-Olav Lassila 16.03.2012. När Max-Olav Lassila sökte tjänsten som kyrkoherde fick han personlig befrielse från boendeplikten på grund av att han hade eget hus på orten. Men boendeplikten finns fortfarande kvar i anslutning till tjänsten. Den tidigare kyrkoherden Boris Salo flyttade ut från prästgården 2003.

¹⁸ Backström 2014.

¹⁹ Hos förf. Meddelat av Ann-Sofi Högnabba 14.03.2012.

²⁰ Hos förf. Meddelat av Ann-Sofi Högnabba 14.03.2012; Hämtat från Stiftelsen Torgares hemsida den 06.01.2013. Stiftelsen bildades år 1979 bestående av Kronoby-Nedervetil-Terjärv kyrkliga samfällighet, Kronoby kommun, Kronoby hembygdsförening, Kronoby ungdoms- och nykterhetsförening, IK Kronan och Kronoby Marthaförening.

²¹ Hos förf. Meddelat av Alf Ödahl 23.01.2013. Byggmästare för byggprojektet var Matts Lybeck.

²² Österbottens Tidning 22.06.2011. Bostäder eller kultur; Hos förf. Intervju med Mariann Ödahl 19.01.2013; Hos förf. Meddelat av Alf Ödahl 23.01.2013. Vid tidpunkten för försäljningen hade det bott 23 olika präster i prästgården. Den sista prästen som bodde i prästgården var Sigurd Norrgård.

²³ Hos förf. Intervju med Mariann Ödahl 19.01.2013; Hos förf. Meddelat av Alf Ödahl 23.01.2013.

²⁴ Kronoby kyrkliga samfällighets gemensamma kyrkofullmäktiges protokoll av den 16.10.2001, § 22; Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums protokoll av den 28.12.2001, § 555; Silvander 2003, 127, 131. I Verket *Nedervetils församling 250 år*; Hos förf. Meddelat av Anders Store 24.09.2012.

²⁵ Uppgifterna hämtade från Karleby svenska församlings hemsida 18.03.2012.

²⁶ Backström 2014.

Utrymmena användes för skolans bruk och som bostad.²⁷ Kaplansgården på Brink lägenhet såldes 1992.²⁸ Gamlakarleby församling, numera Karleby församling förfogade 1970 dessutom över en prästgård som inrymde bostad för såväl den finska församlingens och den svenska församlingens kyrkoherde.²⁹ I såväl stads- som landsförsamlingens prästgårdar fanns pastorskansli fram tills dessa att församlingscentret byggdes för cirka 20 år sedan.³⁰ Under 2012 var bostaden avsedd för den svenska församlingens kyrkoherde uthyrd till kyrkoherden i Karleby svenska församling. Den finska församlingens pensionerade kyrkoherde var bosatt i den andra lägenheten i prästgården. Prästgården fanns under 2012 med på den kyrkliga samfällighetens lista över objekt som skall säljas.³¹

På Pedersöre prosteris område fanns det vid utgången av 2012 åtta prästgårdar i samfälligheternas eller församlingens ägo. Av dem användes fyra prästgårdar helt eller delvis som bostad, men endast i ett fall var prästgården bebodd av en präst. En prästgård användes som mötesutrymme, arbetsutrymme och kansli, en prästgård som arbetsutrymme och mötesutrymme. En prästgård användes som kansli och mötesutrymme. En användes delvis som mötesutrymme i församlingens regi. Antalet prästgårdar i Pedersöre prosteri har sedan 1970 minskat med åtta.³²

Harry S Backström

---

²⁷ Österbottens Tidning 28.11.2010. Prästgården är inte till salu; Hos förf. Meddelat av Peter Kankkonen 14.03.2012.

²⁸ Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums, allmänna sektionens protokoll av den 10.12.1992, § 157; Hos förf. Meddelat av Peter Kankkonen 14.03.2012.

²⁹ Backström 2014.

³⁰ Hos förf. Meddelat av Peter Kankkonen 14.03.2012.

³¹ Hos förf. Meddelat av Peter Kankkonen 14.03.2012.

³² Backström 2014.